Lösnummerpris: 15 öre.

TIDEVARVET

Nr 20 · 14 Maj

Nr 20 · 5 årg. 1927

Tidevarvet N:r 20

Kungl. Majjts förslag till omläggning av Sjukkassorna, vilket inom kort kommer att behandlas av riksdagen, är ämnet för veckans ledare.

•

Den diskussion, som Frisinnade Kvinnor i Stockholm nyligen anordnat om Pressen och allmänheten refereras av R. H. i artikeln Vi och våra tidningar.

•

Under strecket fortsätter lektor Emilia Fogelklou sin analys av Pestalozzi och hans verk.

•

Genom Ellen Michelsen få våra läsare i artikeln En omstridd kvinnogestalt stifta bekantskap med en ny bok av Alexandra Kollontay, Sovjets nuvarande minister i Mexico.

•

Veckans novell, Inför avgörandet är skriven av Eva Schmidt.

•

Dikter av Sara Bohlin.

•

På förekommen anledning ber redaktionen att ännu en gång få påpeka att nummer 16 och 17 av Tidevarvet slagits ihop till ett dubbelnummer.

BREVLÅDA. Judinna: Edert inlägg skola vi införa i Tidevarvet, om Ni för redaktionen vill uppgiva namn och adress. Vi vilja ånyo påpeka, att anonyma insändare icke införas i Tidevarvet.

Redaktionen.

Framkallning,
kopiering och förstoring av amatörbilder utföras bäst hos
PETERS, Stureplan 4.

OTTOMANER
direkt av tillverkaren, utan mellanhänder.
Månsson & Ränge, Drottninggat. 83 S. g.
Förmånliga avbetalningsvillkor

Den Nya Hatten
Freja Magasinet,
Sturegatan 10.
Kungsgatan 7.

Vi och våra tidningar.

Pressen som opinionsbildare.

Stockholmsavdelningen av Frisinnade Kvinnor hade onsdagen den 4 maj årsmöte i Grand hotells matsal. Senare delen av förhandlingarna upptogos av en diskussion över ämnet "Allmänheten och pressen". Inbjudan till denna diskussion hade hörsammats av ett mycket stort antal personer, bland vilka befunno sig representanter för pressen, fängvården och hemmen, vidare jurister, nervläkare och pedagoger.

I ett synnerligen intressant och sakrikt anförande gav först inledaren, fru Mia Leche-Löfgren, några utgångspunkter för den följande diskussionen. Tal. utgick ifrån att en stor del av allmänheten börjat hysa mycket starka betänkligheter mot vissa avarter inom den moderna pressen. Och detta i klart medvetande om pressens stora betydelse och värde som bildningskälla särskilt för den publik, som är hänvisad till att huvudsakligen söka kunskaper och upplysning genom tidningarna. Att detta växande missnöje så sällan kommer till uttryck ligger ju i sakens natur; kritiken mot pressen blir ju så sällan framförd just i pressen.

De dagliga tidningarna arbeta under en oerhörd pressning, det gäller för dem att komma först och samtidigt servera tidningsmaterialet så att det med begärlighet anammas av största möjliga läsekrets. Denna febrila brådska kan visserligen anses som en förmildrande omständighet men den är icke tillräcklig för att försvara, att sådant som i privatlivet utdömes av den allmänna rättskänslan skall behöva tolereras bara för att det kommer ut på tryck.

På tre väsentliga punkter, ansåg fru Löfgren, att allmänheten borde inrikta sina önskningar om en förbättrad press.

Den första punkten gäller utrikespolitiska ting. Liksom Elin Wägner i sin artikel "Äga vi våra egna själar" i nr 18 av Tidevarvet, underströk talaren kraftigt den stora faran av en ensidig opinionsbildning i synnerhet i en förut tillspetsad situation. Man har otaliga exempel på hur pressen upphetsar och eggar istället för att lugna sinnena och därigenom inverkar oerhört skadligt på ett lands fredliga utveckling. Det är inte längre någon oomtvistlig sanning, att det är furstar och militärer, som skapa krig. Man kan nu i demokratins tidevarv ifrågasätta om inte detta styrelsesätt, behärskat av en press, som har ekonomisk vinning och sensationslystnad till drivfjäder är en lika stor fara för freden som ett styrelsesätt med ett fåtal maktlystna stats- och finansmän i spetsen.

Den andra punkten gäller våra tidningars inrikespolitiska avdelning. Denna har på många håll förlorat sin karaktär av bärare för en fast åskådning under dagspolitikens alla växlingar. Den övergår i stället alltmera till att bli någon sorts insändaravdelning, där starkt personlighetsfärgade skribenter polemisera inbördes om sina favoritidéer. Lägger man härtill att en tidnings moraliska och intellektuella hållning i övrigt icke överensstämmer med förkunnelserna på den inrikespolitiska avdelningen, ökas naturligtvis villervallan ytterligare.

Kriminaljournalistikens vådor.

Det tredje stora önskemålet beträffande pressen gäller kriminaljournalistiken.

De proportioner, som brottmålsreferaten och sensationsnyheterna antagit i den moderna pressen bli så småningom ödesdigra genom att undergräva moralen hos stora befolkningslager framför allt den ungdom av vilken man inte kan begära någon urskiljning. En ung människa med diffusa moraliska anlag inte bara kan få utan får också bevisligen ofta sina första impulser till en förbrytelse genom tidningarna. Den mekaniska efterhärmningsdriften är särskilt hos ungdomen mycket stor och man ser ofta exempelvis i London, hur ett visst sätt att mörda, förfalska eller stjäla uppträder rent epidemiskt.

Som ett oerhört dekadenstecken i detta hänseende beteckna talaren att en stor daglig stockholmstidning icke ens dragit sig för att helt nyligen öppna sina spalter för en person, som genom ett grovt brott kommit i kontakt med rättvisan. Det måste av en okritisk läsekrets uppfattas som ett tidningens indirekta partitagande för brottslingen ifråga.

I regel gäller annars för tidningarna, att de äro mera snara att fälla än att fria. En person t. ex. som ännu icke blivit överbevisad om brott kallas dock ogenerat i rubrikerna för mördare och förskingrare. I detta sammanhang kom även talaren in på det upprörande i att de döda äro i fullständig saknad av rättsskydd gentemot pressen. Har en människa tagits av daga på ett eller annat sätt, blir hela hennes liv skoningslöst utlämnat till främlingar och dissekerat in i minsta detalj.

(Forts. å sid. 6.)

Till Dig.

Tre dikter av Sara Bohlin.

Tack.

Jag vill sjunga något vackert, ville
säga Dig ett tack
för allt gott, som jag fått röna utan
Dig,
Jag ville stämma upp en visa om
den solefröjd jag drack,
varje gång Ditt ljus fått lysa över
mig.

Varje gång Du åt mig ser,
så där gott och soligt ler,
hela rymden fylles av Ditt ljus
och i sällsam harmoni
ljuder livets symfoni
av cembalers klang och harpo-
strängars brus.

När jag ser Dig.

När jag ser dig, sjunga himlens
vindar
en jubelmättad solskens-sång,
och knoppar brista ut på lönn och
lindar.
Jag andas åter, borta är allt tvång.

Och isen smälter kring mitt hjärta
som nattens frostdok inför solens
kyss.
Förvunnen är den mörka smärta,
som kvalde tungt mitt inre nyss.

Och etern skimrar blå. Ur mullen
spirar
en vårängs glättigt friska dåjlighet,
och mjuka rankors grönska sirar
min nyss så grå och trista enslighet.

Ja, blott jag ser dig, allt av jägring
glimmar.
Allt doftar tjusande som blå syren.
Från nuets glans få öde da'r och
timmar
en ljus reflex som vårn mot saknads
men.

Illusion och verklighet.

Var du ett verk allen av mina drömmar?
En tankens lek uti min ensamhet?
Min längtan blott, som alltjämt
sömmar
i bågen in ditt väsens dåjlighet?

Vad mer? Om skapad blott av
drömmar,
kan du mitt liv ge färg och rytm
och glans,
för tomma verkligheters trista tömmar,
jag väljer drömmens ljusomspunna
krans.

Tankar över ett malh

Det är mycket lärorikt att höra fackmän uttala sig över det som tillhör deras yrke. Inte minst om det har med djur att göra eller människor. Man ska höra en svinuppfödare tala om svin, en fiskare om fisk och en husmor till exempel om mat. Då får man veta något.

Om mal har jag upptäckt något själv. Jag har upptäckt att de lärt sig äta siden. Som den urbota husmor jag är, blev jag mera road än förfärad över malhålen i sidenplagget. I min mors och mormors tid åt mal icke siden. Det var ändå en sak, som ansågs säker i detta osäkra liv. De livnärde sig hederligt med ylle, man visste var man hade dem. Nu har tydligtvis ett upplysningsarbete pågått från malgeneration till malgeneration, med resultat att malen lärt anpassa sig. I det sidene tidevarv,' som nu är inne äter det nya malsläktet siden. Det betyder måhända övervinnandet av en fördom, måhända av en blygsamhet. I varje fall är det fråga om en förändring i levnadsvanor, som människorna indirekt tvingat dem till.

Även fiskarna i sjön och svinen i stian anpassa sig.

Jag känner en gammal fiskare som med trovärdig uppsyn försäkrat mig, att fiskarna äro så begåvade att han ständigt måste byta redskap för att överlista dem. De gå ett par år villigt på ett redskap av ny fason. Men icke längre, ty sedan är kännedomen om detta rackartyg spridd i hela sjön. — Det är en ganska liten sjö — och han får finna på något nytt. Ett undantag utgör lektiden, då gå fiskarna i de mest urgamla fällor.

Nu får jag anhålla att den läsare, som alltid hjälper andra kåsörer med att ställa den lämpliga frågan på det lämpliga stället, så att han kan komma ett stycke vidare, att denne läsare ville fråga mig i vad mån svinen få anpassa sig efter nutidsläget, ty jag vet det. Det ha fått anpassa sig efter den moderna silhuetten. De ha fått lov att finna sig i att få sin malordning omlagd för att svara mot efterfrågan på magert fläsk. När icke människan längre vill vara fet, måste svinet vara slankt. Kanske under djupt inre motstånd, som står ut i nevros, det vet man icke, svin äro så inbundna.

Människan talar mera, men man förstår henne egentligen inte bättre för det. Hon är underbar. Hon överlistar naturen och lockar ur den dess hemligheter, men hon behärskar den icke. Hon gör sig frivilligt till slav under sina egna uppfinningar. Hon förstår icke att anpassa sig efter det läge hon själv skapat. Ja, nu kommer jag på denna lilla omväg över malen, aborren och svinet, fram till det nya flottförslaget. Alldeles säkert tror riksdagen att den anpassar sig, när den röstar igenom det borgerliga flottförslaget. Den säger med Stockholms Dagblad att: arbetet för freden måste ta hänsyn till verkligheten. Den väter på fingret och känner att det blåser rustningsvindar i världen. Det gör det också naturligtvis. Därför att människan tror att hon måste duktigt förbereda sig på den stora mänsklöförintelsen, när hon listat ut knepet hur det går till.

Nu ska vi ju till våra kusters försvar bygga en kryssare för 16 millioner, och det försäkras att det är inte dyrt, ty en sådan kan hålla i 30 år. Den skulle sålunda inte kosta mer än en halv million om året.

Flottkommittén är förmodligen nöjd därmed och tycker att vi visat oss förstå försvarets krav. Menige man tycker att en halv miljon, det må vara hänt för att få skydd för hus och hem.

Men har ser det ut om femton år innan hälften av dess livstid förlupit?

Antingen ha vi väl kommit fram till ett rättstillstånd, som gör dessa kryssare överflödiga. Eller också ha vi helt andra och mera grandiosa stridsmedel. Eller ha vi redan nästa stora krig bakom oss och ha uppnått samma behagliga fredstillstånd som redan nu råder på månen.

Devinex.

Äro Edra inkomster för stora?

varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1, 2 tr., Stockholm.

REDAKTÖR:
Elin Wägner.
Mottagningstid kl. 10—11.
Telefon Norr 48 42.

EXPEDITION:
Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6:—, halvår kr. 3:50, kvartal kr. 2:—. Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:
1 text ..... 20 öre per millimeter.
Textsida eller särskilt begärd plats ..... 25 öre

Linkoln Bloms Boktryckeri
STOCKHOLM 1927.

Tidevarvets
Rådfrågningsbyrå
för föräldrar
Slussplan 1—3 II
torsdagar 9,30—10,30 f. m.

Mathilda Staël von Holstein
Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmtorgsgatan 3, **Stockholm.**
Telefon 244 88, Norr 244 19.

Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten. Bouppteckningar. Förfrågningar från landsorten besvaras omgående.

EVA ANDÉNS Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén. Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Herkulesgat. 14. Tel. 75 76. Norr 183 36.
f. d. L:a Vattugatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker, Boutredningar och testamenten, förvaltningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Doktor Inez Laurell
Sibyllegatan 9. Sthlm. Tel. 741 71.
Homeopatisk behandling.
Tid för mottagningen beställes per telefon, helst 9,30—10 fm.

Doktor Fåhræus
Hår- & Hudsjukdomar, Nervsjukdomar.
Karlavägen 48, Stockholm.
Mottagning enl. överenskommelse per tel. 707 18, kl. 10,30—12.

Tandläkaren
Emma Andersson,
Stureplan 13, I (Dagens Nyheters hus.)
Tel. Norr 3 47.

Promenadskor och Kängor samt finare inneskodon av bredare och smalare typ, med lägre klacker eller best. utan klackar, utarbetade av Sv. Kv. Centr. Förb. för Fys. Kultur och tillverkade av Eslövs Skofabriks A.-Bol. finnas och kan beställas i
Anna Ahlströms
MANUFAKTUR o. KORTVARUAFFÄR
Götgatan 95, Stockholm — Tel. Sö. 31184

Så lediga skall tårna ligga i skon.

Medicinsk och Elektrisk
Hår- och Ansiktsbehandling
Bortt. av vårtor, bruna fläckar, likstornar med violetta strålar. Gen. hårväxt bortt. med elektrolysbehandling Manicure, Pedicure f. damer o. herrar
Hilda Jonson
Götgat. 18. Tel. S. 333 99. Stockholm

Fotklinik.
Effektiv behandl. av svullna värkande ben o. fötter samt likstornar o. förhårdnaderå. Inst. Sanlé, Birger Jarlsg. 62. Tel. 107 86. Norr 263 66.

Sjukkassorna.

Allteftersom ständigt större kategorier av människor kommit att leva lösgjorda från och förmenade jordens stöd, för att i stället för sitt uppehälle vara hänvisade utesluta till den egna arbetskraften, har osäkerheten inom förvärvslivet förnummits alltmera ödesdiger. Likaväl som den oskadade och fullt i anspråk tagna arbetskraften är en pålitlig grundval att bygga ett liv på, lika visst är, att den är utsatt för de mest oberäkneliga och svårbesegrade angrepp. Sjukdom och olycksfall kunna ödelägga varje möjlighet till självuppehållande arbete, medan en stängd arbetsmarknad allför ofta lämnar även prima arbetskraft utan tillfälle att fylla sin uppgift i samhället.

Som ett skydd mot denna skrämmande osäkerhet ha vi i stor utsträckning tagit vår tillflykt till försäkringar av olika slag, sjukförsäkring, olycksfalls-, ålderdoms- och invaliditetsförsäkring.

Det skick i vilket vår socialförsäkring befinner sig, är emellertid långt ifrån tillfredsställande. Uppbyggda utan gemensam plan arbeta dess olika grenar var för sig, medan gränserna för de olika kategorierna ofta äro allt annat än lätta att fastställa. Verklig försäkring och statlig försörjning äro dessutom inom den obligatoriska försäkringen ofta sammanblandade på ett sätt, som är på samma gång betungande för staten, som det är olämpligt ur den enskilda självverksamhetens synpunkt.

Invaliditet, d. v. s. permanent sjukdom, var som bekant föremålet för den första obligatoriska förringen i vårt land, nämligen ålderdoms- och invaliditetsförsäkringen av 1913, den s. k. pensionsförsäkringen.

Denna försäkring hänger emellertid i viss mån i luften, då vi hittills ej haft något organ, som kunnat på tillfredsställande sätt samarbeta med pensionsförsäkringen genom ett **förebyggande** av invaliditet.

Våra nuvarande sjukkassor med sin i allmänhet mycket korta sjukhjälpstid (vanligen 90 dagar) och brist på anordningar för sjukhjälp ha i regel nämligen ej kunnat fylla denna lucka i försäkringssystemet. Därtill har också i hög grad bidragit den mycket stora splittringen inom sjukkassorna. Det nu framlagda förslaget, som om någon vecka kommer att behandlas i riksdagen, avser att med bibehållande av sjukkassornas frivilliga karaktär omlägga dem så att de kunna fylla ovannämnda lucka. Förslaget bygger på besparingskommitténs och 1926 års proposition om enhetskassor, men har på grund av riksdagens föregående år lämnade direktiv sökt att nå det önskade resultatet på ett för sjukkassorna mindre rigoröst sätt.

Propositionen föreslår sjukkassornas begränsning till vissa lokala områden. Å varje ort bör endast en central kassa, distriktssjukkassa, få finnas och skall kunna bestå av en sammanslutning av ortens förutvarande mindre sjukkassor, i förslaget kallade primärsjukkassor.

Sålunda söker man åstadkomma en större koncentration av sjukkasseverksamheten utan att direkt gå in för enhetskassesystemet.

Ökad koncentration vinnes genom att varje sjukkassemedlem förpliktigas att ingå uti distriktskassan, vilken påvilar de olika uppgifter som ha med samarbetet att göra. Distriktskassan skall sålunda ha hand om den nu obligatoriskt påbjudna sjukvårdande verksamheten, vilken innebär läkar- och sjukhusvård. Den skall även utbetala sjukpenning under den förlängda sjukhjälpstiden d. v. s. från den hundrade dagen intill två år. Enligt de sakkunnigas förslag skulle även moderskapsförsäkringen omhänderhas av distriktskassan. Kungl. Maj:t har visserligen lagt tillbaka denna försäkring på primärsjukkassan, men det vore önskvärt att riksdagen ginge in på de sakkunnigas förslag på denna punkt. Det råder intet tvivel om, att distriktssjukkassan med sin större bärighet lättare kan tänkas ordna den vård, som barnsängskvinnorna under denna tid behöva fullt ut lika mycket som en penninghjälp.

Förslaget upptar möjligheten att direkt ingå i distriktssjukkassa för erhållande av sjukvård och barnsängsvård. Det är mycket troligt att denna form av sjukhjälp kommer att särskilt användas av gifta kvinnor och måste sålunda distriktssjukkassorna under alla förhållanden ha hand om moderskapsförsäkring. Det synes då vara riktigare, att hela denna gren kommer att påvila distriktssjukkassorna och torde man i dem då också kunna räkna på lämpliga organ för ett eventuellt moderskapsunderstöd. Kanske är detta enda möjligheten att uppnå en lösning på denna oerhört viktiga fråga som låtit vänta på sig i 25 år.

Sjukkassorna tänkas i sin sålunda reglerade form kunna användas även som organ för olycksfalls- och ålderdomsförsäkring.

Utan tvivel måste en försäkringsverksamhet, som på ett sätt, vilket framgår av ovan gjorda korta redogörelse, tar hand om sjukdomsfallen på ett tidigt stadium och på ett effektivt sätt, ha till resultat att en stor del av det allmännas utgifter för fattigvård, pensionstillägg och allmän sjukvård kunna undvikas. Bjuder förslaget därtill en utväg att undgå den obligatoriska försäkringens tungrodda och dyrbara apparat med dess undertryckande av enskild ansvarskänsla och drift till självverksamhet, måste det betraktas som ett steg i rätt riktning.

Sjöslaget vid Helgeandsholmen.

Årets stora försvarsfråga, d. v. s. militärfråga, är avgjord. Det stora sjöslaget är utkämpat, och regeringen hembar segern. I yttre mätto var den icke dyrköpt, stödd av högern och en föregående socialdemokratisk regering var den lätt vunnen. Vad innebar den? T. o. m. Dagens Nyheter, som själv alltsomoftast älskar ett hemlighetsfullt dunkel, klagar över svårigheten att förstå innebörden av det nu fattade beslutet. Oklarhet är ingen säker grund att bygga på, men båtar kan man bygga utan grund, det hela flyter. Hrr Lindman och Trygger voro nöjda och ansågo, att detta byggnadsföretag skulle förflyta under tio år. Andra säger fem. Men framtiden är oviss.

Vad vi för vår del utläsa ur det hela, är icke någon större eller mindre trygghet till lands eller vatten utan ett ytterligare konstaterande av vilket kompromissförslag 1925 års s. k. lösning av försvarsfrågan var. Hade det Brantingska förslaget segrat 1924 hade den anda av verklig fredsvilja, som där likväl fanns, måst komma att allt framgent göra sig något gällande. Nu kan man ju säga att kompromissförslag även vittna om en viss fredsvilja, men efter något mindre finjer. 1925 års s. k. lösning var ett försök till minskning av militärutgifterna. Huruvida så kommer att ske genom det nu antagna flottförslaget återstår att se.

Vi rösta med fröken Hesselgren, hr Israel Holmgren och flertalet socialdemokrater. Ty vad de menade med sitt avslagsyrkande på regeringspropositionen var: »vi menade allvar med den avveckling av militärbördorna, som inleddes 1925».

Mötesplatsen.

Årsmöte i Stockholm.

Vid Stockholmsavdelningens av Frisinnade Kvinnor årsmöte på Grand hotell onsdagen den 4 maj företogs val av styrelse m. m. Valda blevo:

Ordförande: Doktor Ada Nilsson.

Representanter för Stockholm: Fröken A. Abergsson, fru E. Rodhe, Doktor G. Söderberg, Fröken A. Holmberg.

Suppleanter: Doktor A. Andreen-Svedberg, fröken O. Elmdahl och fröken R. Hamrin.

Representanter för Upplands: fru A. Bugge-Wicksell, Mörby och fru K. Hjelmkvist, Mörby.

Suppleanter fru B. Lundström, Djursholm, fröken Signe Jakobsson, Östhammar.

Representanter för Södertörn: fru I. Yngström, Naeka och fröken H. Cederborg, Saltsjöbaden.

Suppleanter: Vakanta.

Till revisorer omvaldes fröken B Koërsner och fröken F. Härner.

Efter valens förrättande vidtog diskussion, vilken refereras på annat ställe i dagens nummer.

Pressen och brottmålsreferaten.

Till Tidevarvets redaktion,
Stockholm.

Frisinnade Kvinnor i Norrköping diskuterade å möte den 12 april bl. a. "Pressen och brottmålsreferaten".

Diskussionen utmynnade i beslut att söka få in en insändare i var och en av Norrköpings lokaltidningar mot det rådande missförhållandet att våra dagliga tidningar fylla spalt efter spalt med detaljerade brottmålsreferat med ty åtföljande massor av fotografier.

Vidare beslöts att till Tidevarvet framföra önskvärdheten av att dess redaktion ville taga upp denna fråga till behandling.

Vi tro att Tidevarvet gärna vill göra sig till tolk för de många som anse att allmänheten bör protestera mot pressens ockrande på sensationslystna läsares smak.

Skulle ej en sådan artikel av Tidevarvets redaktion kunna ej blott inkomma i Tidevarvet, utan även erbjudas övriga kvinnotidningar? Om en allmän kvinnoopinion därigenom komme till stånd vore mycket vunnet.

Med utmärkt högaktning
Föreningen Frisinnade Kvinnor i Norrköping.
Betty Olsson.
Ordf.

Tidevarvet får hänvisa till det möte som nyligen anordnats av Frisinnade Kvinnor i Stockholm och ha vi anledning att hoppas, att de uppslag denna diskussion gav icke skola rinna ut i sanden.

Instämmande.

Vid årssammanträde med Gävlekretsen och Gävleborgs länsförbund av F. K. R. den 27 sistlidne april diskuterades den av hr Bärg m. fl. väckta motionen om lagstadgad minimiålder (25 år) för innehav av motbok och beslöto de närvarande enhälligt att uttala sig för ett instämmande i motionens syfte.

Vårrealisation
Klädningar. Underkläder billigt.
IMPORTFÖRMEDLINGEN,
E. W. Palmstierna.
Brahegatan 7 B.

Fru Emma Holmin
Manicure, Fotbehandling, Frostskador behandlas. Hygienisk ansiktsbehandling med Massage, Elektricitet, Violetta strålar och Vibrator. Cremer m. m. till salu.
Listmakaregatan 8. Tel. Norr 235 89.

Fördelarna
med järnmedicinen IDOZAN äro blg förnöjt surgasum kraftens snabbt ökas och nervös blifvet österlinen. Skador ej förekoms
IDOZAN A mycket stärkande. **IDOZAN B** ej stärkande.
Kina-IDOZAN
utrikt stärkande.

HELPENSIONEN
Herrsätra Skola,
Carlberga, **Södertälje,** mottager ett begränsat antal elever på flickskolans alla stadier. Avgångsbetyg från kl. VIII medför **Normalkompetens.** Individuell undervisning inom ramen av skolans kursplan. **Praktiskt arbete i uppfostrande syfte.**
ANNA SUNDIN. Tel. Södertälje 532.

Kliniken för Sjukgymnastik och Massage
REGERINGSGATAN 13, 2 tr., hiss. **N. 198 18, N. 101 42**
Endast **legitimerad** sjukgymnast. **Kostnadsfri rådfrågn. KLINIKPRIS.** Rådfrågn.: vard. 11,30—12, Tis. o. Fred. 7,15—7,45 em. **LEG. LÄKARE.** Gymnastikdirektör T. Sneckenström. **ÄVEN PRIVAT MOTTAGNING.**

SÖDERMANLANDS
ENSKILDA BANK
Utländska Checkar
Sollefteå Bank. Grund. 1863

Vetenskap
och modern teknik ha gått hand i hand vid tillverkningen av den fulländade
Scheels Radium-tvål
Innehåller radium-emanerat "Vilder" Framställdes till Pris 1:— kronan
Vikthalten kontrolleras av Fil. Dr N. Sahlbom.

CARL HEDMAN
SNICKARE
Linnégatan 50
Tel. Ö. 24 42. Bostadstel. Ö. 66 17.
Alla slag av såväl enklare som finare **Snickerier, Renoveringar, Reparationer** utföras till **moderata priser.**

Gandhi talar till folket.

Tidevarvet har följt Gandhi under olika skeden av hans befrielsekamp. Här en skildring, given av ett ögonvittne som i år sett Gandhi i hans arbete bland folket. Detta ögonvittne, Grace Hutchins är en av de mera kända medlemmarna av Internationella föreningsförbundet och medarbetare i The World To-Morrow, varifrån skildringen är hämtad.

På en öppen plats utanför den lilla indiska byn Bettiah i provinsen Bihar sutto mer än tio tusen män i en vid cirkel och väntade på Gandhi. Alla hade vita dräkter och buro den vita turbanen, som är tecknet på Gandhis efterföljare. Man såg en och annan oxkärra parkerad under träden, men de flesta åhörarna hade kommit till fots, många från fjärran byar. Som de enda två kvinnorna i hela denna folkmassa, blevo vi hedrade med platser nära den lilla plattformen.

En timme gick. Två elefanter blevo synliga i bakgrunden, på var och en fyra, fem män, som sålunda hade läktarplatser till mötet. Ständigt vidgades cirkeln ut av flera åhörare. Men mahatman var försenad. Han hade besökt fyra byar den dagen och talat i var och en av dem. Nu var han i bil på väg till Bettiah. På detta vis har han nu i fyra månader farit omkring i Indien. Han har nyligen bevistat den Indiska Nationalförsamlingen i Gauhati norr om Calcutta, som samlades under lösenordet: frihet är dyrbarare än livet. Men där hade han vägrat att avge någon politisk deklaration. Hans program för den närmaste framtiden är opolitiskt. Han utför nu det långa förberedande arbete, som skall göra Indien moget för frihet.

Det finns olika uppfattning om vad som menas med Indiens frihet. Somliga anse att därmed endast kan menas fullkomlig frigörelse från det engelska imperiet. Men Gandhi säger: låt innehållet i begreppet frihet växa med det nationella medvetandet och de nationella framtidsmålen. Man har frihet även under främmande herravälde, om man bara har förmåga att visa en självständig vilja. Endast Indien självt, inga kongresser, kan besluta vad slags frihet det vill äga. Den verkliga betydelsen av ordet frihet kan icke fastslås genom kongressresolutioner utan genom våra handlingar, och de medel vi använda för att uppnå vårt mål. Om vi kunde samla oss till handlingen skulle friheten sköta sig själv.

Vi sutto och tänkte över denne man som samlar tio, tjugo tusen åhörare i varje by där han talar, då en medlem av lokalkommittén bad oss följa honom. Mahatman önskar träffa er nu, sade han. Han har kommit fram till Bettiah, men det dröjer ännu en timme, innan mötet börjar.

En muhammedansk advokat körde oss i sin bil genom de fullpackade bygatorna. Överallt folk som väntade på Gandhi. En man satt på ett tak och höll ut ett sjukt barn, som om han trodde att han skulle bli frisk genom en välsignelse från Mahatman, när han for förbi. Vi kommo in på en gård och stego av vid den Asram eller boning, där Gandhi uppehöll sig.

Ett litet rum med marken till golv och den vanliga upphöjningen av sten till att sova och sitta på. Gandhis hustru stod vid ingången. Hon hade en hög panna, fjärrblickande ögon och den orientaliska ro i hållningen som kommer en bråkig amerikan att blygas. Vi skulle önskat att få ett samtal även med henne, men hon följer hinduisk sed och föredrar att hålla sig i bakgrunden. I Afrika gick även hon frivilligt i fängelse för att protestera mot lagarnas orättvisa mot de indiska emigranterna.

Vi drogo av våra skor vid tröskeln och satte oss på stenplattformen. Strax därpå kom Gandhi. Han hade badat efter vägarnas damm och hetta och var nu klädd i vit hemmavävd mantel. Intet porträtt gör rättvisa åt honom. Det kan inte återge hans stora stilla och strålande leende.

Gandhi åter icke efter solnedgången, därför intog han sitt kvällsmål medan vi talade. Varm mjölk i en skål, några russin och tre apelsiner. Han satt på en vit filt, den enda möbeln i rummet.

Vi talade om *Ahimsa*, den vapenlösa kampens princip. Gandhi har funnit den både i den kristna läran och de hinduiska urkunderna. Vi berättade honom att amerikanska fabriksarbetare som använt metoden döpt den till den hinduiska kampen. Han sade genast: men det är ju att framhäva min religion framför alla andra. Principen är universell. Mitt folk har ännu icke bevisat att de kunna föra en vapenlös kamp, men kanske är det mera färdigt därför än folket i något annat land. Vi segrade genom den vapenlösa kampen i Afrika och vi skola segra genom den i Indien.

För Gandhi och hans följeslagare betyder principen mera än avstå från våldsamma handlingar. Att avge löftet om Ahimsa betyder att icke mera hysa ovänliga tankar mot någon som betraktar sig själv som ens fiende. Den som bekänner sig till Gandhis lära, får icke stå emot orätt eller hysa önskan att skada någon fiende ej heller använda våld för att skydda deras ära som äro i hans vård. Som Mahatman sade till oss: jag måste börja med mig själv. Om jag är högfärdig eller ohövlig, så är det våld.

I grunden har Gandhis rörelse alltid varit mera religiös än politisk. Gandhis beskrivning på religion, sådan han gav oss den är: handling i sanningens tjänst. För honom själv är Gud en svarande Gud, och han tillbringar viss tid varje dag i bön och meditation, men han anser icke att denna gudsumgängelse är en nödvändig del av religionen.

Många människor i Indien, både hinduer, engelsmän och amerikanare anse Gandhi vara en opraktisk drömmare. Hans strävan att uppfostra Indien att reda sig själv synes dem missriktad.

Han anser att individen skall låta sig nöja med vad han själv och hans grannar frambringa. Maskinkraften är för Gandhi ett ont, som vi icke kunna beharska, och vi måste tillbaka till handkraften för att befria oss från tingens tyranni. Hans fälttåg för hemspånad och vävnad är avsett att befria Indien icke bara från dess fattigdom men också från industrialismens olycka. Hemslöjden tar större fart för varje år. Nästan alla provinser ha organiserat produktionen inom sitt område. Hemspunnen ull och bomull föres till centraler, där den köpes för att sedan säljas. Gandhi och hans medarbetare hålla nu på att samla en fond för att hjälpa dessa centraler. Engelska regeringen kan icke lägga sig emot denna organisation, trots det att det hemvävda tyget svårt konkurrerar särskilt med det engelska fabriksvävda tyget.

Gandhi talade den kvällen om hemslöjden och om parias orenhet. Då han kom till de väntande skarorna hade solen gått ner och lyktorna tändes. Från landsvägarna kommo nya skaror som pressade på omkring hans vagn för att få se och höra. Han kom fram till den lilla plattformen och satte sig på bordet. Ingen hörde välkomsthälsningarna, ty folket rörde sig och talade. Då steg Gandhi upp på bordet och sade: jag ber er vara tysta. Hans röst var oväntat djup och fulltonig för att komma från en så liten gestalt. Det blev tyst, och han talade, stilla utan gester. Och det enkla folket hörde honom med glädje.

Om Indien skall blomstra, sade han, måste det ske genom dess 700.000 byar och icke genom dess städer. Han lade fram sitt hemslöjdsprogram. Den nya hemslöjdsorganisationen kan ge arbete åt hur mycket folk som helst. Men behandlingen av parias stänger Indien ute från den allomfattande kärlek utan vilken ingen frihet gives. Så länge parias anses orena och anses ovärdiga att beträda templen eller förrätta annat än det lägsta arbete, så länge kan Indien icke befria sig från sina bojor. Parias ha samma känslor och önskningar som andra mänskliga varelser. Om man jämförde summan av laster och dygder, skulle de högre kasterna ha mera på sin skuldsida och mindre tillgångar än parias. Parias orenhet måste tvättas bort.

Han talade också om söndringen mellan hinduer och muhammedaner. En helig man, en hindu, hade i slutet på förra året mördats i Delhi av en muhammedan. Hinduerna måste förlåta och glömma denna handling. Enighet måste uppstå i Indien.

När talet var slut rörde sig folket framåt mot mahatman som havet vid flodtid. Gandhis lärjungar höjde bambustavarna för att hejda skarorna men massans vågor slog mot plattformen. Var och en ville komma nära mahatman. Gandhi räckte oss handen för att hjälpa oss upp på plattformen. Ni är säkrare här, sade han med sitt vackra leende. Men så snart som jag nu går, går också folket.

Han försvann och folket följde honom.

Dagen därpå, en måndag, var hans tysta veckodag. Han tillbringar den med läsning, begrundan och bön.

Grace Hutchins.

Vårens nyheter i Underkläder
äro nu inkomna i Twilitt, Nybrogatan 11.
Bese skyltfönstret!

Svart på vitt.

Narcissdagen.

Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet anordnar onsdagen den 18 maj sin sedvanliga fredsdag runt Sveriges land. På de orter, där förbundet har lokalavdelningar vill man försöka att på det lämpligaste sättet, genom anordnande av föredrag eller vespergudstjänster, genom spridande av fredslitteratur och genom försäljning av den lilla vita narcissblomman verka för fredsidéernas utbredning.

I Stockholm kommer dagen att högtidlighållas med en aftongudstjänst i Storkyrkan kl. 7 med predikan av doktor Natanael Beskow. Som liturg kommer kominister Gustaf Ankar att tjänstgöra. Vidare kommer doktor Verner Söderberg att i Läkaresällskapets lokal hålla föredrag över ämnet »Kampen om makten i Kina».

Under hela dagen kommer dessutom att till förmån för förbundets nationella och internationella arbete försäljas tevande och konstgjorda narcisser.

Tag hänsyn till barnen!

Pastor Hagbard Isberg i Malmö, känd för sin insats i barnavårdsarbetet har i dagarna i en till barnavårdsförbundet ställd redogörelse gått skarpt tillrätta med en del missförhållanden, som han anser f. n. vidlåda barnavårdsarbetet och särskilt beträffande vanartade barn. De skyddsuppfostrande åtgärder som vidtagas mot dessa barn äro alltför litet präglade av hänsyn till barnets själsliv.

Även en jämförelsevis obetydlig förseelse blir mången gång föremål för en ganska betydande apparat. Har några småpojkar lagt ner några bleckbitar i en automat och lyckats få fram några chokladbitar sättes hela maskineriet genast i gång: anmälan till polisen, polisförhör med syndarna, en mångsidig rapport sättes upp och tillställes barnavårdsnämnden, undersökaren börjar arbeta, besöker hemmen, gör anteckningar, skriver rapporter och utlåtanden, nämnden har sammanträde, barn och föräldrar tillkallas, nya skriverier och samhället har gjort sin plikt. Att barnasjälen blivit märkt är inte samhällets sak.

Om och då samhällsåtgärder äro av nöden mot vanartad ungdom, ifrågasätter pastor Isberg, om det icke vore lämpligare att någon annan än polismän toge hand om förhör och utredning redan ifrån början. Man behöver bara erinra om de ömtåliga fall, då det är fråga om barn under tolv år och kvinnlig ungdom över huvud taget, vilka gjort sig skyldiga till sexuella förvillelser. Men bara det att barn och ungdom i och för förhör föres till en polisstation och få vistas i en lokal, där kanske samtidigt en eller flera äldre förkomna stackare uppehålla sig, finner pastorn vara i hög grad förkastligt.

Pastor Isberg säger vidare, det vara i hög grad av nöden, att barn under 12—14 år samt all kvinnlig ungdom över huvudtaget i fortsättningen omhändertagas av särskilt kvalificerade polissystrar, att barn och ungdom inte sammanföras med äldre förbrytare samt att inga åtgärder vidtagas bakom föräldrarnas rygg.

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad

Sommarkurs 11 juli—1 aug.
Höstkurs 19 sept.—10 okt.

För båda kurserna minimiålder 25 år.

Begär prospekt hos **Rektor Honorine Hermelin, Fogelstad, JULITA.**

Medborgarskolan ordnar på platser där så önskas, 3-dagars kurser i **medborgarkunskap mötesteknik** etc. med Fröken **Ebba Holgersson** som föreläsare och ledare, efter den 10 okt.
Ansökan härom göres vid Medborgarskolan, som lämnar närmare upplysningar.

En bekväm och elegant sko,

som genom sin ovanligt goda passform vunnit stort erkännande från våra kunder, är »Syster Elsa»skon» av svart chevreau med sleif och gummiklack
Kr. 22:50.

Lagersons
Kungsgatan 4 • 9 Drottninggat.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 108 51
STOCKHOLM.

Dåsighet och Olust
är enligt vetenskapen bevis på dåligt blod och otjänliga ämnen i kroppen, gifter som måste rensas bort.
Fruktsalt-Samarin renar effektivt blodet, befriar magen och tarmarna från osunda samlingar, utdriver den skadliga urinsyran från kroppen, är välgörande för levern och njurarna.
Fruktsalt-Samarin utför en grundlig invärtes rengöring vilket sätter kroppen i god form, därför är det hälsobringande att dagligen dricka *Fruktsalt-Samarin*. Pris pr fl. kr. 2.50 säljes å apotek, hos Drog- och Färghandlare m. fl.
Cederroths Tekn. Fabr., Stockholm

Hostol hröstkaramell
finnes överallt
Sockerbageri-Aktiebolaget, Stockholm.

MOT
MAL
KROKS PETROLEUM & OLJE A.-B.

Thufvessons Blomsterhandel
GÖTGATAN 16
STOCKHOLM.
Förstklassiga blomsterarbeten
Telefoner Söder 336 69, 3489

För unga flickor,

som genomgått högre flickskola eller realskola, erbjuder *Etisk-pedagogiska Institutet* i Uppsala utbildning, *dels* för hem och familj samt sociala uppgifter, *dels* för kindergarten. Ämnen: psykologi och uppfostringslära, samhällslära, barnavård, hälso- och sjukvård, matlagning, sömnad. För den *sociala linjen* dessutom konsthistoria, hemmets inredning, klädsömnad, vävning, vårdsliitteratur och engelska (språk och litteratur). *Kindergartenlinjen* som dessutom har slöjd, modellering, målning, sång och praktik i kindergarten, ger fullständig och grundlig utbildning i sitt fack med kompetens att förestå kindergarten.

Redogörelse och program på begäran gratis och franko, adr. Etisk-pedagogiska Institutet, Uppsala.

Vackra Blåravar
och Skogsmårdar
i stort urval till billigaste priser.
CARL E. LINDGREN
Birger Jarlsgatan 5.

För ingen är fördelen av Kapitalsamlingsräkning
större än för den självförsörjande kvinnan
Begär tabell och närmare upplysningar från vilket som helst av våra kontor.
SVENSKA HANDELSBANKEN.

En omstridd kvinnogestalt

av ELLEN MICHELSEN.

Alexandra Kollontay undandrar sig ännu så länge alltjämt västerlandets kyligt granskande blickar. Som glimtar är det bara hennes rika, sammansatta och omstridda väsen när oss. Detta därför, att av hela hennes omfattande produktion föreligga, så vitt jag vet, på västeuropeiskt tungomål icke mer än tre böcker. — Vid en av dessa är det nedanstående rader en smula ville stanna: den i fjol till svenska översatta *Kvinnans ställning i den ekonomiska samhällsutvecklingen*. (Frams förlag 5: 50).

Våren 1921, då Alexandra Kollontay var folkkommissarie för de offentliga välfärdsinrättningarna i Sovjet-Ryssland höll hon vid Sverdlovuniversitetet i Leningrad en serie föreläsningar för de studentskor, som förberedde sig för sin verksamhet inom kvinnoavdelningarna». Det är dessa föreläsningar, fjorton till antalet, boken innehåller. Den faller sönder i tvänne avdelningar: dels en historik över kvinnans tillvaro genom tiderna, dels en redogörelse för hennes ställning i det nya kommunistiska Ryssland.

Ut från sin marxistiska ståndpunkt ser Alexandra Kollontay kvinnans historia i den materialistiska historieuppfattningens ljus. Bakom de historiska företeelserna ligga de ekonomiska faktorerna. Av dem har kvinnan liksom mänskligheten i sin helhet, varit beroende. I den mån de förändras, förändras hon.

Djärvt drar Alexandra Kollontay upp den långa linjen, som börjar långst borta i urkommunismens fria skogar — och slutar vid maskinerna i storkapitalismens jättefabriker. Endast antydningsvis kan jag stanna vid etaperna.

Urkommunismen var *lika* utveckling och lika rättighet. Där den övergick till jordbruk utvecklade sig matriarkatet. Kvinnans roll var vid denna tid huvudproducentens, och inom kollektiven intog hon den ledande platsen. Men eftersom hushållningssystemet komplicerades, privategendomen och de separata enfamiljshushållen uppstodo, bandes kvinnan vid hemmets väggar. Hon var icke längre själv producent, aktningen för henne föll, den sjunkande linjen började. Hos de förmögnare framträdde kvinnoparasiteringen snart. Den dubbla moralen kom. Vid sidan av hustrun framstod hetären. — Detta fortsiden.

Under medeltidens feodaltillstånd åtnjöt borgfrun som produktionens organisatör på godsägarens borg en viss aktning. Självständigheten gällde emellertid endast i mannens frånvaro. Hans rätt över henne var obegränsad. Han kunde förvisa henne, sälja henne, tortera henne, döda henne. Barnlösa hustrur, vanärade döttrar och kvinnor med mera självständigt sinnelag funno i klostren en fristad. Men samtidigt legaliserade den medeltida kyrkan med gudomlig auktoritet kvinnans underkastelse under den starkares rätt. Kvinnan var enligt kyrkofädernas mening «djävulens kärl». Ju kunnigare hon var, desto säkrare var det, att prästerna i henne såg en «häxa». Häxeriprocesserna tog sin början. Det mörkaste bladet i kvinnans historia skrevs.

Renässansens lysande period, som framvisar så många lärda och självständiga kvinnonamn gjorde på det hela taget kvinnans ställning knappast bättre. Också manufakturperioden utgör i kvinnoslärkets historia ett dystert blad. Kapitalets ackumulering när så sin fullbordan. Mänskligheten inträder i den storkapitalistiska produktionsepoken. Kvinnans öde förenas med arbetarklassens. Kvinnorörelsens och arbetarrörelsens tid är inne.

Det är nu av stort intresse att iaktta Kollontays ställning till kvinnorörelsen. Denna har, säger hon, alltifrån sitt första framträdande delat upp sig i två skarpt skilda riktningar. Den ena under den borgerliga kvinnorörelsens fana, den andra som en del av arbetarrörelsen. Författarinnans hjärta är hos proletärerna, och hon älskar icke den förstnämnda. «Feministerna» ha saknat politiskt vädderkorn. De ha överfört kampen för kvinnans rättigheter från klassförhållandenas stabila grundval till området för kampen mellan könen. Ingenting har kunnat vara olyckssalligare. Sent ha de upptagit frågan om moderskydd, den viktigaste av alla. I fråga om moderskapet närmar sig Kollontay för övrigt i väsentlig grad Ellen Key, som hon läst, och i en av sina andra skrifter (Den nya moralen) hänvisar till. — Det kapitalistiska samhället, säger hon vidare, är ytterst byggt på kvinnans slaveri. Mellan henne och mannen kommer *där* likställighet aldrig att åga rum. Likställighet kan uppstå endast i den stat, där den verklige skaparen av rikedomen är arbetet, icke kapitalet, det vill med andra ord säga: i den kommunistiska. Frånsett Rådsryssland ha därför kvinnorna i alla länder lång väg kvar till målet. Ja — de komma aldrig att nå det.

I en djärv och storslagen planritning drar nu Kollontay upp grundlinjerna till det kommunistiska samhället. 1921 var revolutionens tredje år. Inom den stora ryska staten hade det förflutnas traditioner och sedvänjor dött bort och i dess ställe hade helt nya former av mänsklig samvaro spirat. Kvinnoarbetet hade, som en beståndsdel av produktionskrafterna, ingått i folkhushållningen. Arbetsplikt är införd. Lyckvinnans tid är ute. — Arbetsplikten gör kvinnan till en erkänd arbetsenhet, den gör henne ekonomiskt fri. Inrättandet av kommunhem och barnkrubbor lösgör henne från vaggan och köket. Revolutionen har fört kvinnan ut ur familjens kvävande atmosfär till samhällslivets frihet. Grundvalarna för hennes sekelånga rättslöshet har ryckts upp med rötterna. — Med familjen har Sovjets politik överhuvudtaget aldrig sysslat. Förändringen inom familje- och äktenskapsförhållandena i Ryssland kan därför närmast liknas vid ett jordskred. Moder och barn har däremot från början varit föremål för rådsstatens särskilda omsorg.

Den ryska revolutionen, så slutar Alexandra Kollontay, har för de arbetande kvinnorna i vidaste mån öppnat möjligheten av kvinnans frigörelse. Privategendomens diktatur har under århundraden hållit henne i slaveri. De arbetandes diktatur skall befria henne.

*

Utrymmet har icke tillåtit mig att närmare gå in på innehållet i denna märkliga bok. — Man må nu tänka om kommunismen vad man vill. Som den kvinnosakens förkämpe hon i många år varit har Alexandra Kollontay, synes det mig, rätt att bli hörd. Hennes bok är en handske, kastad mot hela den borgerliga kvinnorörelsen. Vem tar upp den?

För något år sedan har Elin Wägner i denna tidnings spalter framhållit, att samtiden lider brist på stora, suggestiva kvinnogestalter. — Vad Västeuropa beträffar tyckes detta bara vara alltför sant. Emellertid så finns det sådana också nu, men på ett håll, dit vi av vana aldrig vända våra blickar: i revolutionsländerna. Alexandra Kollontay är en av dem. Måhända är hon den mest fascinerande av dem alla, åtminstone är hon den mest omskrivna. — Vill man komma henne närmre in på livet skall man vid sidan av den här refererade boken också läsa hennes två andra *Den nya moralen* och *Arbetsbiens kärlek*. Vad den senare angår, tror jag nog, att kommer man till den utan någon förkunskap alls om det nya Ryssland, kan den knappast ge en mycket. Stor konst är den icke; som tidsskildring är den ovärderlig. Livet har med livsnödvändighetens tunga hammare smidit en kvinna därborta med andra själsanlag än den gamla. Ett par kloka och medkännande ögon har iakttagit henne, och det är henne vi möta i Arbetsbiens båda huvudfigurer, Jenia och Vasja, de båda trägna arbeterskorna i Sovjets stora samhällshus.

Alexandra Kollontays yttre som inre apparition är en annan än de äldre ryska kvinnliga revolutionärernas: Zasulitj, Figner och Perovskaja. De voro alla slutna, rena och stränga. Medeltida helgongestalter, vid vars liv inte häftade en fläck. Alexandra Kollontay är renässans. Den strama prerafaelitiska liljan är icke hennes. Hon är mörk och mjuk. Den eldröda blomman är hennes symbol. Likväl är hon av samma slag som de. Hon liknar Turgenjevs Elena, urtypen för den ryska kvinna, som med hjärta och själ deltog i frihetsrörelserna, stred för massorna, härdade ut med Sibiriens snö, och om det behövdes dog på schavotten. Som hon är, är hon äkta. Man måste älska henne. — Så som man innerst ändå alltid älskar livet . . . Om icke för annat, så för den skull, att människor av hennes slägte finnas mitt ibland oss.

Internationella Kvinnoförbundet för fred och frihet

Fredsdagen den 18 maj 1927

Högtidlig aftongudstjänst
i Storkyrkan kl. 7 e. m.
Predikant Dr. Nathanael Beskow.
Liturg Kommuniter Gustaf Ankar.

Föredrag
i Läkaresällskapets hörsal
kl. 8,15 e. m.
Kampen om makten i Kina.
Dr. Verner Söderberg.

Under hela dagen försäljas i Stockholm med omnejd till förmån för förbundets nationella och internationella arbete

Narelser, levande och konstgjorda samt ett flygblad, Östern och Västern måste finna varandra.

Biljetter à 75 öre till Dr. Söderbergs föreläsning tillhandahållas hos Dagens Nyheter, Stureplan 13, Vasagatan 44, Hornsgatan 1, Svenska Dagbladets Depeschbyrå, Birger Jarlsgatan 10, Alm. Tidningskontoret, Gustaf Adolfs Torg, i Cigarraffären, Tunnelgatan 19 samt vid ingången.

EMILIA FOGELKLOU.

PESTALOZZI.

Människofostraren och samhällspedagogen.

(Forts. fr. föreg. nr.)

Uppfostran måste vila på en ingående kunskap om människan. Det gives ingen annan uppfostran än individuell. Och det är på ett fadersförhållande till vart och ett av dessa barn (som till sin egen son) han grundar sin undervisning med *förvånande resultat* både i moralisk utveckling och kunskapshunger från lärjungarnas sida. Han är så lycklig att han intet bättre begär än få fortsätta. — När varje understöd upphör måste han efter fem år lägga ner hela försöket. Det kändes då som hade själva hans livsnerv skurits av säger han. «Jag anser detta verks fullbordan vara vad världen behöver. Jag begär inga pengar. Jag begär bara att plats fritt upplåtes åt mig. Jag kunde i åratal leva på vatten, bröd och potatis. Jag är viss att sådant uppfostringsverk i folket behövs.» Och det problem, som från denna tidpunkt sysselsatte hans dagar och nätter var detta hur skola människorna lära sig leva lyckligt och hur skola människorna bäst uppfostras till människor?

De följande åren ägnar Pestalozzi i brist på andra möjligheter åt skriftställarskap — ett skriftställarskap, som söker utforska intet mindre än det mänskligas väsen från både biologiska, psykologiska och sociala synpunkter. Han förstår att utan sådana människokunskaper kan man inte rätt förstå. Han sätter alltså igång den väldige arbetsuppgift, som alltjämt och i allt större skala åligger oss. Han var den förste, som såg den *i ett enda sammanhang*, just så som det är nödvändigt att se den för att uppfostran och undervisning verkligen skall innebära utveckling och för ädling av de inneboende anlagen och ej blott ett minnesytans överströende med ordkunskap eller ett införpassande av nya individer i gamla eller nya organisationers rutnät oavsett om de äro goda eller ej.

För Pestalozzis syn måste med nödvändighet arbetsfostran vara innerligt och organiskt sammanvuxen med människofostran, det var inte «fagmennesker» utan *människor* det gällde att fostra, det insåg han. Och här kommer han med nödvändighet in på idéerna om *hemmet* som det djupast avgörande inflytandet för hela varelsens framtida beskaffenhet både ifråga om dugligheet och karaktär.

I sin folkliusskildring Lienhard und Gertrud, får han med enkla medel fram en socialetisk belysning av olika hem och individer. Boken är ett stycke framåt även som roman fängslande och lättläst, och första delen gjorde stor lycka. Den är modern i den mening (som hos oss särskilt Ludvig Nordström är vaken för) att den i vida ringar avspeglar de inbördes växelverkningarna mellan individen, familjen, samhället, staten. Jag skall inte här gå närmare in på den stora mängden av Pestalozzis folkliga eller mera lärda skrifter — de representera i själva verket ett pedagogiskt universum, och inte alltid ett så välordnat universum — rik och outtömlig som innebörden var i de nya tankar om uppfostran som brusto fram inom honom under dessa skrivandets år, då ingen behövde honom. Då han i tankar vandrade mil på mil, levde han i en enda gränslös längtan efter att få experimentera, att få lyssna ut och studera levande barn för att finna en så naturlig väg till undervisning och fostran att han skulle kunna hjälpa de allra enklaste människor att fostra och undervisa sina barn — denna den mest brännande, den djupast ingripande av alla frågor, som han kunde tänka sig för folk och stater och individer.

Vid 52 år fick han äntligen sin möjlighet. I samband med revolutionskrigen hade en massa hemlösa och vanvårdade barn samlats i Stanz söder om Vierwaldstättersjön. Man visste inte vad man skulle ta sig till med dem och så anförtrodde de åt Pestalozzi. Det var det till synes sämsta människomaterial, som kan tänkas både kroppsligt och själsligt. Somliga riktiga small lienrangel, andra betäckta med smuts,ohyra,utslag och sårnader; en del små förbrytarämnen, fega eller fräcka eller misstänksamma, andra klent utrustade på huvudets vägnar eller rent av sinnesslöa. Bland dessa 70—80 barn levde Pestalozzi under fem månader dag och natt i den renaste skapalycka. Med ett enda kvinnligt biträde skötte han själv alla dessa, kroppsligen och andligen, tvättade och förband deras sårnader, plockade bort deras ohyra, vakade över dem när de voro sjuka, undervisade dem, lekte och sjöng med dem. Det var ej av oförstånd han gjorde så. Nej han ville undersöka varje barns väsen innan han kunde finna medlet att bäst fostra och undervisa just detta väsen. Han ville åstadkomma ett själsligt fadersförhållande till varenda ett av dessa 80 barn, genom sitt förtroende till dem hjälpa dem bort ifrån lögnaktighet och snatteri, genom sitt eget outsinliga intresse för att dana verktyg åt dem för livet, giva dem håg för att lära sig arbeta, läsa, skriva och räkna — något varj han för övrigt på ett häpnadsväckande sätt lyckades. De kunde hålla på hela dagen och ändå be honom yttermera komma och hjälpa dem sedan de lagt sig. Så roligt var det att läsa för fader Pestalozzi. Han kom inte till dem med allmänna regler. Han gick alltid ut från deras särskilda fall. Han skapade den atmosfer av innerlig tillit och kärlek, där inneboende möjligheter kunde slå ut i blom. Han kysste dem med varma och horstiga kyssar och han bankade på dem utifrån samma kärlek. Han grät med dem och förebrådde dem, han skrek och skrattade och talade sig hes. Han kunde hålla på timmar i sträck utan att alltid märka ifall några barn sprang ifrån honom eller om han själv blev alldeles förbi. Han ville börja med att lära känna barnen och på så vis vinna åt undervisningen en inre levande ryggrad i stället för det yttre hudskelett som kallas fast organisation och som man efter upprutade mått brukar stjälpa över ett sådant hår myller av ovårdat människomaterial. (Sen man väl fått en hatt över hela högens oroliga liv känner man det hugnt). Men Pestalozzi ville åt individen, ville förebygga oförmåga, lättja, brottslighet. Ville vinna ett stycke odlingsbar jordmån ur varenda liten stackars själ. Gripande är det att läsa om vad som på denna korta tid vanns. Barnen tedde sig efter bara ett par månader fullständigt annorlunda — Denna enda mans prestation är vad «Uffe» kallar «en hjälteditkt i uppfostrans historia.» Man skall inte förringa episoden för dess korthets skull. Har inte århundrade efter århundrade i Västerlandet ouphörligt sökt sig tillbaka till de 3 1/2 åren i Galileen? Och även här gällde det att skapa nya människor.

Men tillfälliga besökare, som inte förstodo meningen med det hela tyckte nu framföralt att där inte såg ordentligt ut på golvet — och det gjorde det sannerligen inte heller — andra kände inte igen sin egen sorts skoldisciplin, vilket heller icke var att undra på. Och vad de nu tyckte eller inte tyckte så togs efter 5 månader lokalen till fältlasarett. — Pestalozzi var i själva verket alldeles utarbetad. Men han hade inte alls råkat observera detta faktum, förrän man tog arbetet från honom.

Dessa fem månader i Stanz voro det stora lyckoundret i Pestalozzis liv . Han hade fått leva i sitt eget element. Han hade fått studera människorna i många olika levan-

Inför avgörandet.

Av Eva Schmidt.

Flickan lyfte de hopvirvlade silkena till broderiet upp emot dagern och sade försiktigt: — Farmor, varför har Märta gråtit?

Farmor lade korsstygnsbroderiet ned i knät och såg upp tvärs över sybordet med ett litet skälmaktigt leende: — Ja, vad är det kan hända som ungt folk får rödkantade ögon för ibland!

— Åh, Farmor, Märta! —

— Ja, hon som andra. Hon är inte för gammal att inte ge sig med i leken. —

— Men varför gråter hon?

— För hon vill inte ha friaren sin.

— Vill hon inte? Nå, men...

— Historien är mycket enkel, sade lilla farmor. Det är en murare, som har en gård intill hennes fars garveri, han vill ha Märta, och pappan och mamman vill, men Märta vill inte.

— Ja, men så kan hon väl slippa då...

— Ja, gärna för mig, jag är glad om jag får behålla henne, hon är så duktig och samvetsgrann och intresserad av matlagning, och hon har det då så utomordentligt bra som hon har det här. Men det lär vara en förmögen och hygglig karl.

— Men man kan då inte gifta sig med en människa, bara för det att det är en förmögen och hygglig karl!

Lilla farmor såg upp över bordet och såg en liten skyndande rodnad stryka över den skära flickkinden på andra sidan bordet: — Nej, jag vet ju, att det finns en och annan som ej anser det! sade hon.

Flickan tänkte sedan någon gång emellanåt på Märta. En dag kunde hon inte motstå frestelsen att lyfta litet varsamt på frågan och borrade sig sedan listigt ned igenom den. Det var den gången då hon kommit upp för att erbjuda farmor sina tjänster före stora släktmiddagen, och det var då, när hon stod bredvid Märta ute i köket och tog ut smördegsrundlar till efterrätten, som hon kom att berömma bakningen och talade om att Märtas smörbakelser voro de bästa som erhållas kunde i hela släkten. — Bäst att Märta aldrig gifter sig! sade hon, för om farmor ginge omkring i stan och ropade i en liten lur, kunde hon aldrig få någon som bakar som Märta.

Märta skrattade tillfredsställd, ty det var riktigt att hon var intresserad av matlagning och stolt över sin bakning.

— Nej, jag får väl låta bli det då, sade hon.

Ja, sade flickan, det kunde nog ingen annan göra farmor till lags. Så det är då väl, att Märta aldrig har funderat på att överge smörbakelserna för att gå ståtad och gifta sig, sade hon tillgammalt. — För Märta *har* väl inte funderat? Hon log, och hennes röst var alldeles munter, utan misstro.

Märta blev litet röd och såg hastigt ned. Ty hon var ännu ung med smala kinder och såg inte illa ut, fast det låg ett litet buttert drag kring munnen: — Funderat kan man ju ha gjort, sade hon.

Flickan såg upp med en stor förvåning: — Nej men — Märta!

Märta satt vid spiselluckan och lyfte smörbakelserna med knivbladet: — Tror fröken det inte? sade hon.

— Jo då visst, visst kan jag tro det. Med tändrande intresse gick hon vidare: — Vem är det, Märta. Vem är det?

Märta var litet sårad i sin stolthet och berättade utan avdrag. Flickan fick veta allting, från färgen på tapeterna i matrummet i hans hus till antalet på hans syskon.

Men när Märta tystnade igen och fortsatte vid småbrödskavlingen, hade allt det leende och vänliga intresset glidit ut ur flickans ansikte, och hennes min var mera allvarlig än gamla farmors, när hon funnit en förseelse.

— Märta! sade hon och såg rakt på henne, Märta håller inte ett dugg av honom. För då hade Märta talat först om honom själv och bur han ser ut. Före huset och trädgården!

— Huset ser kanske bättre ut än ägaren, sade Märta litet osäkert. Är yngre också.

— Ja, så tar Märta honom för huset.

Men Märta hade övertaget, och orden sköto fram litet skarpa i triumf: — Nej, jag gör nog inte det. Jag tar honom inte alls!

Då fick flickan sin egen röst igen, den var blyg och lillgammal och vänlig. — Det gör Märta så rätt i! sade hon. Om Märta inte håller av honom. För det är då så förfärligt orätt att gifta sig med en människa, som man inte håller av. Bara för att få pengar och få det bra. — Hon stöd och krusade smörbakelser i ilande hast och såg inte upp.

Märta svarade stilla: — Ja. Och det blev sedan tyst och tankfullt framme vid bordet. Men efter några minuter hade Märta funnit att historien glidit in i moralen för lätt. Utan avigsida. Och hon sköt varsamt fram den.

— Men fröken ska tro, det är inte så lätt för den som nått och jämnt äger livets nådtorvt, att avsäga sig något sådant. ' För tid och livstid — förmögenhet och välstånd! — sån't som nog inte bjuds mer än en gång.

Flickan förstod det. Vänligt och medlidsamt insåg hennes eftertanke detta — att för den som var som Märta och fick arbeta och tjäna andra är efter är, skulle det ligga frestande nära att få taga den fördel, som livet ville bjuda. Där sköt fram ett ord emot henne: *Livets nådtorvt.* Det var inte ett ord att kasta boll med. Framför det låg dagligt släp intill åldern som och fattigdom hos andra kanske sedan. Det kunde komma att te sig för Märta, som det tett sig för andra. — Men nu, medan hon ännu var ung, stod där skrivet framför henne som på en röd och vit skylt: Förmögenhet och Välstånd. Det kunde inte vara så lätt för henne att gå förbi skylten — flickan förstod det. Då fick hennes sjuttonåriga ansikte en ansvarets blick som hos en som skall föra en annan förbi en frestelse och vändpunkt i livet.

— Nej, jag vet ju det, Märta, sade hon — jag förstår ju det — när man ser sig kunna få sitt eget — så bra — och så gå ifrån det för att bara så här hålla på och arbeta för andra. — Men Märta skall tänka, att det är det rätta — mot honom och mot Märta själv...

Då vändes det smala ljusa ansiktet emot henne och blicken var mörknad som mot ett fast löfte: — Nej, fröken, jag ska inte säija mig för gods eller guld.

Det var sedan på en släktmiddag några veckor därefter hos farmor, som Märta och hennes framtid sköt in i flickans minne igen. — Farmor sade till mamma när de drucko kaffet efter middagen i salongen: — Har du sett kaffeservisen, som Märta har fått i födelsedagspresent av sin tillbedjare?

De kommo in från salen och upp ur länstolsvrårarna allesammans, Kaj och Herman och lilla syster Gun: — Ahnej, Märta. Har hon en tillbedjare? Ska hon gifta sig? — Vem är det?

Farmor berättade historien om igen för dem alla. Flickan, som hört den förut, stod tyst, allvarlig och utan att någon gång le. Hon tyckte inte om, att farmor berättade detta så — för barnen och för vem som helst. Ty detta det var det som hor inom en annan och är dolt och stilla, det som icke får tagas ovarligt i eller givas ut till många. Ensamt är det en annans egendom och skall hållas i helgd för den — är det så Märta eller någon annan. — Men hon visste också, att den som har levat så länge som farmor har — visst glömt det...

De tågade i flock ut i köket. Löjtnant Kaj högg Märta mitt i äggvitevispningen, som fick sjunka blöt den gitte, de drog av med henne in i hennes lilla rum bredvid köket. — Servisen stod där ordnad och fyllde ett helt litet bord med en stor och skinande nysilverbricka uppställd till fond bakom. Det var inte mindre än tjugufyra koppar, tolv större och tolv mindre, kannor och sockerskål. Skärrosigt, tunnt porslin.

— Å, vad den är söt! sade lilla syster Gun, vad den är förskräckligt söt, Märta!

Men löjtnant Kaj fann téskedsetuiet bakom kaffepannan och öppnade det i allas åsyn. Tolv. Med silverstämpeln på skaftet. Då ansåg han att det inte kunde finnas något tvivel längre: — Och när blir bröllopet, Märta?

— Märta var röd men värdig: — Till våren, om ingenting kommer emellan. Han skulle bygga till en veranda på huset och feja upp i gavelrummen ovanpå.

— Då nickade löjtnant Kaj gillande: — Jo, jo, Märta får gård och grund och veranda och man. Man ser sig för och väljer det bästa! Sköt om honom väl och förgiv honom inte med för god mat!

Och partiet Herman och Ragnar och lilla syster Gun kastade sig i en stormande klunga över Märta och tingade obildkeligt att få komma på kaffebjudning: — I dem allra första veckan, som Märta är gift! Med sju sorters kakor, såg, Märta! Och vafflor. Vafflor, Märta! — Och Märta lovade det säkert, alldeles säkert.

Men när de släppt hennes armar lösa och hon kommit fri ut i rummet, såg hon upp emot dörren och väntade domen från trösketn, där flickan hade stått. — Men hon var gången. Hon hade sett det skärrosiga porslinet och téskedsetuiet där det glänste öppnat. Hon var gången. Ty hon hade förstått att det finns frestelser i livet, som man icke kan begära att en människa skall föras fram över utan att falla.

---

de exemplar. Han hade fått skapa människor. Så att nu visste han vad man skulle kunna göra av uppfostran om man bara hade insikt i individens väsen.

Han fick vida längre fram i sitt liv en mycket förnämare skola i Yverdun, en skola med fina barn och stor lärarkår, en skola som blev förevisningsobjekt för alla nationers skolintresserade, till och med för furstar och kungar. Men hur mycket han än fick sätta in där, så gick den skolan i hans egen tanke aldrig upp mot det som han fått vara med om i Stanz. Ty hur många barn han än haft hand om där, så hade dock det hela varit mer likt den allsidiga och omedelbara kontakten i ett *hem*, och därför bättre svarat mot hans syften, både de etiska och de sociala.

Det är därför också i sammanhang med Stanz, jag vill sätta in Pestalozzis pedagogiska idéer, icke alltid med den terminologi han själv använde utan stundom i mera modern översättning. (Här kan jag inte heller skilja ut idéskiftningarna under hans olika livsperioder utan bara ta fram några huvudsaker.)

Bara därhemma i familjen är det som man kan se ett barn ifrån alla sidor på en gång, se det som ensamt och som medlem av en krets, i arbete och i lek, i hälsa och i sjukdom, från år till år. Det är föräldrarna, kanske främst modern, som har den hemliga nyckeln till barnets egenheter eller anlag. Alla andra se på barnet bara från *en* sida, under en tid eller i ett visst sammanhang. Så är det också i allmänhet i skolorna: varje lärare har så att säga en specialvy på barnet men ingen kan se det runt omkring och i hela dess vardande i den grad som föräldrarna. Det är därför det är så framförällt annat viktigt att föräldrarna verkligen bli uppfostrare, dessa som sitta inne med möjligheterna som aldrig någon annan, inte ens maken eller makan. Detta förstod Pestalozzi i en grad som först den moderna psykologien rätt förstår att värdesätta. »Aldrig mera upplever man en så djupt ingripande beröring med andra människor som i barndomshemmet. Föräldrarna betyda det kommande släktets öde..» — »Jag vill verka i folket», säger Pestalozzi, »utan anstalter genom förståndiga husfäder och husmödrar». Därför går Pestalozzis samhällsuppfostran i den grad ut på att bilda fäder och mödrar för sitt kall att han till och med av läraren kräver ett individuellt faders- eller modersförhållande till vart barn för att över huvud taget en uppfostran skall kunna äga rum. En skolundervisning som inte är byggd över hemlivet, för blott till en konstlad förkrympning av ungdomen. Den kan utveckla specialanlagen men inte väsensenheten. För Pestalozzi är hemlivet själva förebilden av och invigningen till samhällslivet i stort.

Målet för uppfostran är att göra människan lycklig på sin plats och nyttig i sin krets. Redan under de första levnadsåren grudlägges denna möjlighet — eller omvänt förstöres därvidlag möjligheten för livet. Man stärker barnets förmåga av uppmärksamhet, skärper dess omdömesförmåga och riktar hjärtat mot ädel strävan. För den skull måste man tidigt anförtro barnet små bestämda uppgifter och förpliktelser gentemot familjen. (Den är ju likaväl som staten en organisation vars medlemmar bero av varandra.) Men familjen själv är en del av ett större helt; därför skall också familjens levnadsanspråk vara så ordnade att de stå i samklang inte bara med familjens möjligheter utan också med andra medmänniskors.

Men för sådana socialistiska synpunkter på familjelivet förgäter Pestalozzi ingalunda de för endast den enskilde individen betydelsefulla. Han har haft rikt tillfälle att se verkan av mindervärdighetskänsla. »Människorna äro svaga», säger han. »och bli av svaghet dåliga,» kriminella. Han vet därför vad det vill säga för ett litet väsen, ett kryp bland alla jordens millioner, att på ett enda ställe, i en enda liten krets ha fått betyda ett omätligt värde. Men en sådan betydenhet kan en varelse ha endast för kärlekens ögon. För Pestalozzi som för Leonardo da Vinci är kunskapen kärlekens dotter. Och därför betyder den sortens ögon allt för att åt den allra armodigaste och ringaste mäkta förlåna den människobildning och det méninskovärde som för Pestalozzi är uppfostran. »Också det svagaste, fattigaste, ringaste barn skall komma därhän att det känner sig som ett högre väsen, som ett stycke evighet, som ett barn åt Gud», säger han.

När barnet hos oss kommer i skolan, är det ju i regel så att kurserna, läroplanen, de för alla lika gällande kraven bli huvudändamålet medan barnet själv träder i bakgrunden och så att säga är till endast i relation till sin prestationsförmåga i varje särskilt ämne. Vad Pestalozzi påpekar är att man också i skolan skall utgå från barnet själv, dess anlag och möjligheter. Det är viktigare att läraren har kunskap om barnet än om något annat. Barnet skall utvecklas inte fullstoppas. Man måste också i skolan befatta sig med hela varelsen. Det är inte nog med ordvetande som lämnar själen oberörd. Det måste vara ny erfarenhet som tillförs, saker icke ord. Barnet som själv behöver bli uppfattat *altround* skall också ha ett samgrepp kring tingen. Ty endast det som verkligen griper in i själen kan tjäna det till näring och växt. »Icke utbildning av några specialkunskaper eller speciella färdigheter utan utlösning av själva människonaturens krafter är det som utgör uppfostrans väsen i alla stånd, från de rikaste till de fattigaste.»

Pestalozzi är långt före sin tid i att fatta själslivets djupa enhet — man var ju eljest så van att se det upprutat i olika sorters förmögenheter, som skulle tillgodoses på var sitt speciella sätt. Åter och åter framhåller han detta: »Man tror jag söker utbildning av människonaturen genom ensidig huvudutbildning, genom ensidig räkne- och matematikundervisning. Nej, nej, jag söker inte bildning till matematik jag söker bildning till mänsklighet och den springer endast fram genom kärlek.

Kärlek — det är för Pestalozzi såväl som för den insiktsfulle moderne pedagogen en minst lika real kraft som luft och ljus och vatten. Han talar därom fullkomligt enkelt och sakligt utan sentimentalitet — så realt är det elementet i hans syn på tillvaron. Icke desto mindre nedlägger Pestalozzi ett oerhört arbete på att finna de allra enklaste praktiska medlen för att överbringa till lärjungarna de självbildningsverktyg som ligger i läsa, skriva, räkna.

(Forts. och slut i nästa nr).

Svenskt patent.
För efterapningar varnas.

Extra inkomst — **hemarbete**,
genom att i hemmen utföra stickarbeten för egen eller vår räkning på vår patenterade stickmaskin ARE — specialmodell.
Säljes även med S. K. F. kullager. Levereras till svenska statliga institutioner.
Överbetala icke rät-stickningsapparat med *korta* nålar då ni kan erhålla en bättre och billigare, näml. Are-Standard till endast kr. 125:—, vilken kan kompl. med randapparat för *avig* stickning. Nybet: Are längstickmaskin. Naumanns världsberömda symaskiner med kullager. Begär prospekt.
NORDISKA TEXTILKOMPANJET
Vasagatan 19—17, STOCKHOLM.

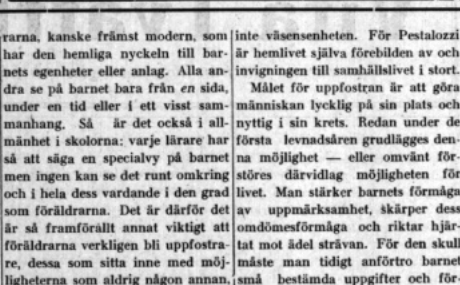

Sjukvårds- och Förbandsartiklar
Kirurgiska Gummivaror, Bandager alla slag. Elektriska Hörapparater, Induktionsapparater, Aderbråckstrumpor, Bråckband, Rygghållare, Grossesskorsetter och Gördlar, Bröthållare, Lungskyddare, Skäljkannor, Liggdynor, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Besök eller tillskriv oss. Illustrerade kataloger gratis.
Magasin Special
Vesterlånggatan 66
(Ingång i Passagen)
Birger Jarlsgatan 9
STOCKHOLM

Klararestauranten
— f. d. Klara Hushållsskola —
Drottninggat. 21 B. Tel. N. 25882
Måltider
Helinackord. för mån. 70 kr.
Tesupéer à la carte kl. 6—9.
Arrangemang av:
Bröllop, begravningar och festliga samkväm intill kl. 12 m.n. ev. 2 fm.
Klubblokaler m. m.
Allt till lägsta priser.
Vördsamt O. A. Jonsson.

Vi och våra tidningar.

(Forts. fr. sid. 1)

Lika liten hänsyn tas för övrigt till de levande. De oskyldiga få skylta tillsammans med de skyldiga, hemmet, familjen och barnen utsättas obarmhärtigt för offentlighetens pinande ljus och ställas vid skampålen. Ärekränkande beskyllningar återtagas icke och vår tryckfrihetslagstiftning är sådan att en förolämpning som skulle bestraffas inom det enskilda livets trängre cirkel i nio fall av tio förblir ostraffad om den genom pressen sprids över hela landet!

På de frågor talaren personligen ställt till journalister, varför detta sensationsskriveri f å r och m å s t e fortfara, hade hon bl. a. av en aktad landsortsredaktör fått det svaret, att allmänheten vill så ha det och varje läsekrets har den press den förtjänar. Detta skäl ansåg talaren emellertid vara föga övertygande, ty det kunde med samma fog åberopas även för bibehållande av forna tiders barbariska folknöjen. Mera bärande skulle det vara om pressen kunde visa på något ekonomiskt nödläge, som gjorde det nödvändigt att vädja till den breda publikens sämre sidor. Men detta är ingalunda fallet, snarare tvärtom och för övrigt frodas den värsta sensationsjournalistiken visst inte alltid i de tidningar, som stå inför ekonomisk ruin.

I senare delen av sitt anförande övergick fru Löfgren till en jämförelse mellan vårt land och andra länder vad beträffar det som gjorts eller göres för att inskränka på denna skadliga journalistik. I England t. ex. har man översvämmats av kriminalhistorier och ända tills på sista tiden av skandalöss skilsmässoreferat. Sedan december 1926 äro dessa emellertid förbjudna i en lag, tillkommen på initiativ av sir Evelyn Cecil. Det inte minst intressanta med denna lag är att man samtidigt diskuterade möjligheten av att inskränka på de rafflande brottmålsreferaten men avstod för att inte hindra den partiella reformens genomförande.

I Tyskland har likaså reformsträvandena inriktats mera på det sedlighetssårande än på den rena kriminaljournalistiken. Ett tyskt lagförslag gående ut på att skydda ungdomen mot dåliga böcker och tidningsartiklar (Das Schund und Smutzgesetz) har genomgått en halvårslång behandling i riksdagens utskott för "Bildungswesen", vars arbetsresultat framlades i juni 1926. Förslaget väntar nu på riksdagens behandling för att avslås eller antagas.

I vårt eget land har också gjorts en hel del i detta avseende. Ännu för ett par år sedan voro även vi fullkomligt översvämmade av obscena publikationer. I augusti 1924 igångsattes emellertid en kraftig aktion för att utrota smutspressen och vid slutet av samma år beslöt tidningskolportörernas organisation att icke längre försälja ett flertal av dessa s. k. bonlevardtidningar. Av en eller annan anledning uteslöts emellertid, man kan nästan säga den värsta av dem allesammans (Fäderneslandet. Ref. anm.) men förra hösten började en modig kvinna (signaturen Vagabonde i Dagens Nyheter) en kampanj mot denna tidning. Hon lyckades få hela den övriga pressen på sin sida och resultatet blev, att tidningen ifråga är praktiskt taget död.

Denna aktion ansåg talaren beteckna en lycklig och efterföljansvärd samverkan mellan pressen och allmänheten. Personligen ställde hon sig mycket tveksam mot försöken att genom lagar och dekret begränsa pressens frihet. Ingrepp mot det fria ordet är ur principiell synpunkt aldrig tilltalande. Av betydligt större värde vore, om allmänheten på annat sätt kunde skaffa sig respekt för sina önskningar. Men så länge allmänheten finner sig i en sådan journalistik, som bedrives i vissa stockholmstidningar, så länge skall den också existera. Den dag en saklig, ansvarsmedveten, vederhäftig och sanningskär press visar sig vara ett lönande företag skola vi icke behöva ropa på den förgäves.

En psykologisk studie.

Den punkt, kring vilken den efterföljande diskussionen huvudsakligen kom att röra sig, var kriminaljournalistiken. Faran av de långa brottmålsreferaten underströks särskilt av överdirektören i fängvårdsstyrelsen, V. A l m q v i s t, som synnerligen skarpt angrep tidningarna på denna punkt, ehuru han ingalunda ville bestrida, att också allmänheten är sensationslysten. Direktör Almqvist lämnade i sitt anförande en skickligt gjord psykologisk studie över hur ett brottmålsreferat i en tidning kan inverka på en människa, som måhända står inför ekonomisk ruin och inte ser sig någon utväg. Först reagerar han starkt vid läsningen av någon förskingringsaffär: Det här är ju hemskt! Hur kan människan! Andra gången tänker han: Den där var bra dum! Hur kunde han tro, att det skulle lyckas! Tredje gången: Så skulle inte jag gjort. Jag skulle gjort så och så. — Och så borrar sig tanken allt djupare in i sinnet och planen till brottet klarnar alltmer.

Därjämte ansåg direktör Almqvist, att tidningarna borde bättre än hittills bemöda sig om att kontrollera sina uppgifter. Det händer alltför ofta, att läsaren får konstatera, att en tidningsuppgift är vilseledande och oriktig, om han är kapabel att kontrollera den.

Går det på laglig väg?

Advokaten R u t h S t j e r n s t e d t tog upp inledarens tanke om att på lagstiftningens väg måhända något skulle kunna göras för att råda bot på de rådande missförhållandena. Hon ifrågasatte, huruvida det icke skulle vara möjligt att få till stånd en utvidgning av de lagparagrafer, som stadga om rättegång inför lyckta dörrar. Detta förekommer som bekant i åtskilliga slag av familjerättsmål men om det även kunde komma att omfatta handläggning av brottmål, skulle materialet till brottmålsreferaten och de otaliga sensationshistorierna minskas och den skadliga journalistiken inskränkas.

Ur uppfostrarens synpunkt.

Doktor A l f h i l d T a m m, specialist på nervsjukdomar, redogjorde för flera fall ur sin praktik, där man bestämt kunde peka på att barn, friska likaväl som sjuka, tagit stor skada till sina nerver genom att läsa sensationella tidningsartiklar.

Människor i allmänhet men i all synnerhet vi svenskar ha en utpräglad negativ kritik, ansåg fröken M a t i l d a W i d e g r e n. Måhända kan man i denna vår oförmåga att se förtjänster och uttrycka detta i ord se en av orsakerna till vissa avarter inom pressen. Det gäller därför att redan lära barnen att se och uppskatta förtjänster hos varandra, inte bara kritisera och anmärka.

TAG

naturligtvis

till vårtvätten det bästa Du kan få.

Och det är Vita Tvättbjörn! Först då kan Du vara säker på, att tvätten skall lyckas. Fördelen med Vita Tvättbjörn ligger emellertid inte bara i att han alltid ger lyckad tvätt med renare, vitare och mjukare kläder utan även däri, att han minskar Ditt arbete i hög grad. Efter hans enkla Ideal-tvättmetod — se bruksanvisningen på paketet — behöver inte varje enskilt plagg behandlas med rotborste och tvättbräde. Nej, sådana klädslitande tingestar fordras inte alls! Ty Tvättbjörn löser upp smutsen, så att den fint och varsamt flyter ur tyget. Trådfibrerna ligga orörda. Kläderna bli glansiga och hållbara.

En annan sak, som Du skall komma ihåg, är att Vita Tvättbjörn tillverkas av **svenska arbetare** och således är ett **svenskt** tvättmedel.

Säljes överallt i fullviktiga paket à 40 och 75 öre.

Vita Tvättbjörn

— garanteras fritt från klor, vattenglas och frätande blekmedel —

Vad tidningsmännen själva säga.

Den objektivitet, som måste finnas hos en referent, fordrar ovillkorligen att även den andra partens synpunkter få komma fram. Pressens egen talan fördes på denna diskussion av redaktör E. W. Olson, redaktör Otto Hellkvist och fru Elin Brandell.

Kraftigast av dessa oppoperade sig r e d a k t ö r O l s o n. Tidningarna äro dock icke uttryck för någon diabolism, som gör det onda för det ondas egen skull. Vad särskilt kriminaljournalistiken beträffar, kan den ibland i en eller annan detalj röja mindre gott omdöme och god smak men man överdriver alldeles bestämt dess moraliska vådor. Folk bli brottsliga av helt andra skäl än att de läsa tidningar och man kan för övrigt med tämligen stor visshet påstå att de grova brottslingarna i allmänhet inte äro några särskilt flitiga tidningsläsare. Att brottmålshistorier uppfattas till behandling är en fullkomligt naturlig sak; det är icke vardagens normala händelser som intressera tidningsläsarna utan just det avvikande. Vare sig detta nu är av glädjande art eller av tragisk natur.

Mot direktör Almqvists psykologiska studie invände redaktör Olson, att den brast på en punkt. Det kunde väl ändå tyckas att vid läsningen av att den ene brottslingen efter den andre blivit fast, även den tanken borde uppstå att sådant där skall man akta sig för. Mot doktor Tamm återigen replikerande samme talare, att tidningarna icke kunna redigeras med hänsyn till varken sjuka eller friska barn utan för fullvuxna normala människor.

Tidningsteknikens fordringar.

Från tidningsmannahåll framfördes även en del tidningstekniska skäl, som äro fördolda för den stora allmänheten eller som den oftast inte reflekterar över. Våra svenska tidningar äro till sitt omfång betydligt större än andra länders och detta gör, att det överhuvud taget skriva för mycket om ofta obetydliga saker. Vidare kunna de feta rubrikerna ibland bero på tekniska skäl. En sida måste byggas upp efter vissa regler och en eller annan artikel "Smällas upp" som det heter på tidningsmannaspråk. När man som överdirektör Almqvist påstod att inte för landet viktiga beslut i riksdagen o. dyl. få lika feta rubriker som mordhistorier, så gör man sig skyldig till överdrifter, ansåg pressens representanter. Det är bara den skillnaden, att många läsare, även de bildade, halka förbi dylika artiklar, men fastna vid läsa och minnas mordartikeln.

En av de sista talarna var fru E l i n B r a n d e l l, som helt kort deklarerade som sin åsikt, att pressen är bra som den är. Ett bristande intresse för mordaffärer och sensationshistorier behöver ingalunda vara bevis för en högtstående etisk nivå och kriminaljournalistikens vådor för ungdom och barn överdrivas utan tvivel omättligt ifrån föräldrarnas sida. Den enda anmärkning hon för sin del ville rikta mot brottmålsreferaten och den journalistiska utformningen av sensationshistorierna var, att dessa bliva alltför tråkiga för att kunna läsas med något nöje. Detta uppkallade slutligen ett par talare, att i sin egenskap av mödrar kraftigt protestera.

R. H.